ఆంధ్రుల సంక్షిప్త చరిత్ర

ఏటుకూరు బలరామమూర్తి

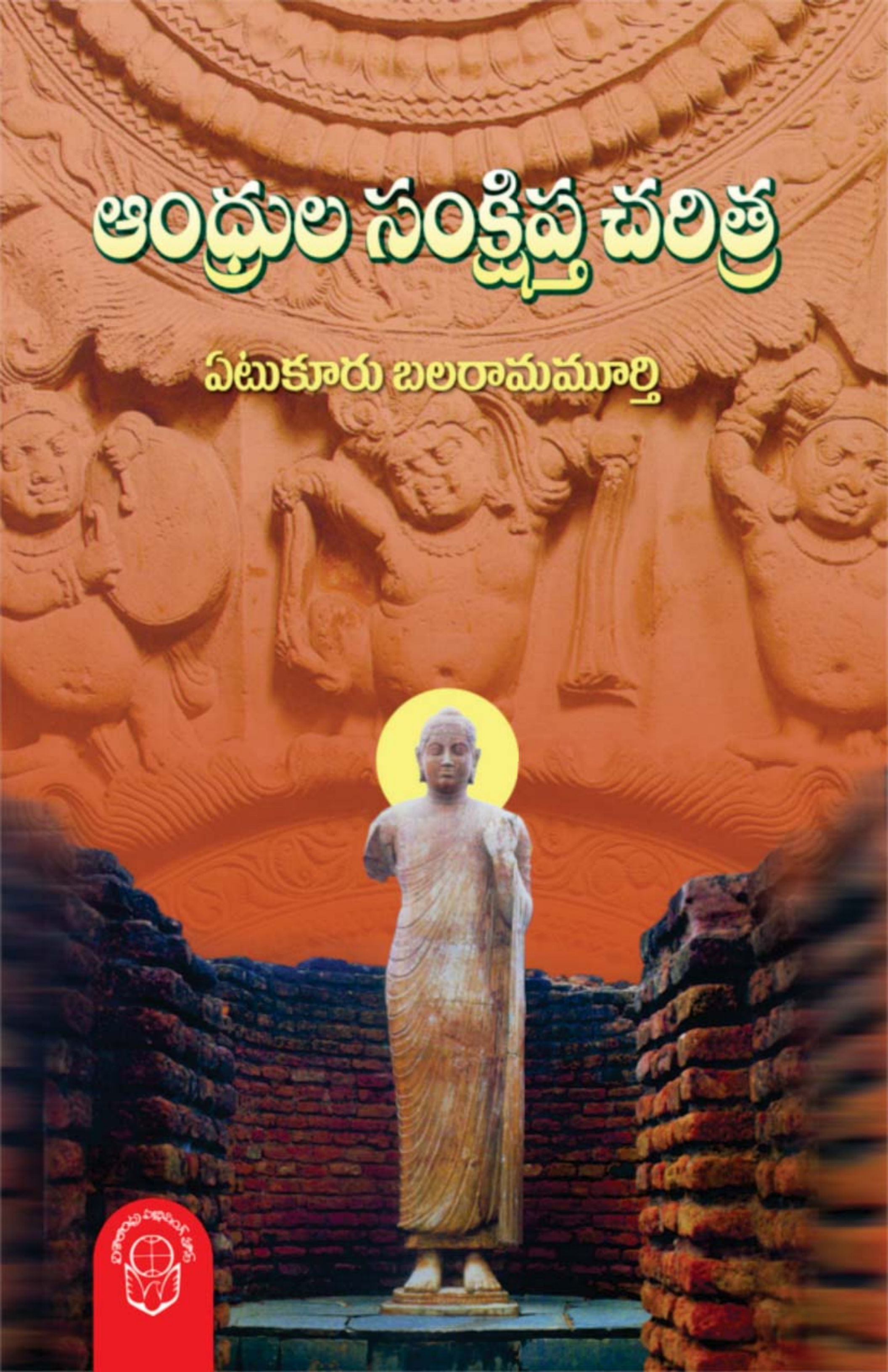

ఆంధ్రుల సంక్షిప్త చరిత్ర

ఏటుకూరు బలరామమూర్తి, ఎం.ఎ.

విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్
విజయవాడ

ఇందులో....

1.	ఆంధ్రుల ప్రాచీనత	....	5
2.	వివిధ తెగల సమ్మేళనం	....	10
3.	శాతవాహన యుగం	....	16
4.	శాతవాహన నాగరికత	....	22
5.	ఇక్ష్వాకు రాజులు - నాగార్జునకొండ	....	31
6.	బౌద్ధ సంస్కృతి విధ్వంసన	....	36
7.	ఆంధ్రభాష పరిణామం	....	46
8.	కళింగ చరిత్ర	....	51
9.	చాళుక్య యుగం	....	58
10.	ఆంధ్ర మహాభారతము	....	68
11.	తెలుగు చోడులు-పల్నాటి యుద్ధం	....	75
12.	కాకతీయ యుగం	....	83
13.	వీరశైవ మతం	....	90
14.	కాకతీయులనాటి సాంఘిక జీవితం	....	97
15.	ముసునూరి నాయకులు-రెడ్డిరాజులు	....	105
16.	ఆర్థిక జీవితం	....	114
17.	విజయనగర సామ్రాజ్యం	....	124
18.	రాయలనాటి వైభవం	....	134
19.	గోల్కొండ నవాబులు	....	144
20.	యోగి వేమన	....	153
21.	బ్రిటిషు ఆక్రమణ	....	162
22.	సామ్రాజ్యవాదుల దోపిడీ - ప్రజల ప్రతిఘటన	....	169
23.	ఆధునిక యుగం	....	176
24.	ఆంధ్రుల చరిత్రలో కొన్ని ముఖ్య తేదీలు	....	182
25.	BIBLIOGRAPHY	....	184

1వ అధ్యాయం

ఆంధ్రుల ప్రాచీనత

ఒక జాతి చరిత్ర ఖచ్చితంగా ఫలానా సంవత్సరం నుండి ప్రారంభమైందని చెప్పడం అసాధ్యం. కొండవాగులు, సెలయేరులు, ఊటలు, జలలు – అనేకం కలిసి నదీ ప్రవాహమైనట్లు, వేర్వేరు తెగలు, గణాలు,ప్రజలు కాలక్రమంలో కలిసి, ఒక జాతిగా రూపొందాయని సమాజ చరిత్ర తెలియజేస్తున్నది.

ఆంధ్రుల ప్రాచీనతను నిర్ణయించే విషయంలో సైతం ఇదే సమస్య ఎదుర్కొంటున్నది. భారతదేశంలోని అతి ప్రాచీన జాతులలో ఆంధ్రులొకరు. మహభారత, రామాయణాది ఇతిహాసాలలోను, పురాణాలలోను, బౌద్ధ జాతక కథలలోను ఆంధ్రులకు సంబంధించిన గాథలు అనేకమున్నాయి. ఎంతో కొంత చారిత్రక సత్యం ప్రతి గాథలోను అంతర్గర్భితమై ఉన్నదని అంగీకరించినపుడు ఈ గాథలలో నుండి, ఆంధ్రజాతి ప్రాచీనతను మనం సూత్రప్రాయంగా నిర్ణయించవచ్చు.

కురు పాండవ యుద్ధంలో ఆంధ్రులు, కాళింగులు కౌరవుల పక్షాన పోరాడారు. ధర్మజుని రాజసూయ యాగ సందర్భంలో సహదేవుడు పాండ్య, ద్రవిడ, ఓఢ్ర, కేరళ, ఆంధ్ర, కళింగ రాజ్యాలను జయించాడు. మహభారత గ్రంథం అలా తెలియజేస్తున్నది. శ్రీ కృష్ణుడు మధురా నగరం వచ్చినప్పుడు, కంసునిచే ప్రేరితుడై, కరూశరాజైన చాణూరుడను జగజెట్టి, కృష్ణునితో మల్లయుద్ధం చేసి చనిపోయినాడు. ఈ చాణూరుడు ఆంధ్రుడని హరివంశపురాణం తెలియజేస్తున్నది. కరూశదేశం వింధ్య పర్వతాని కుత్తరాన యమునానదీ తీరంలో ఉంది.

రామాయణంలో మరొక గాథ ఉంది. విశ్వామిత్రుడు నరమేధ యాగాన్ని నివారించి, యజ్ఞపశువైన శునశ్శేపుని విడిపించి అతనిని దత్త పుత్రునిగా స్వీకరించగా, అందుకు ఇష్టపడని విశ్వామిత్ర సంతతి తండ్రిచే శపించబడి, తూర్పుగాను, దక్షిణంగానూ తరలిపోయినారు, వీరే ఆంధ్రులని పై గాథ తెలియజేస్తున్నది.

మహాభారత, రామాయణ గ్రంథాలు రచించబడిన కాలము బౌద్ధ యుగానంతరం ఐనప్పటికి, అనేకమైన ప్రాచీన గాథలను, స్మృతులను ఈ ఇతిహాసాలు గ్రంథస్థం చేసాయి. ఆ విషయంలో ఎట్టి సందేహము లేదు. ఆంధ్రులను ఒక తెగ మహాభారత యుద్ధకాలం నాటికి (క్రీ.పూ.1500) యమునానదీ తీరానికి చేరుకున్నారని పై సమాచారం ద్వారా నిర్ణయించవచ్చును.

మహాభారత, యుద్ధం ప్రాచీన చరిత్రలో ఒక ప్రధాన ఘట్టం – అన్నదమ్ముల మధ్య జరిగిన ఈ అంతర్యుద్ధంలో ఆనాడు జీవించిన వివిధ తెగల రాజులు పాల్గొన్నారు. లక్షలాది సైనికులు మరణించారు. దేశం పీనుగుల పెంట ఐంది, దేశాన్నంతా ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంగా పాలించిన కౌరవ సామ్రాజ్యం ధ్వంసమైంది. వందలాది చిన్న రాజ్యాలు తల ఎత్తాయి. యుద్ధానంతరం 2 శతాబ్దాలకు గంగా, యమునా తీరంలో మిడతల దండువల్ల పంటలు నాశనమై కాటకం ఏర్పడ్డది. ఆ ప్రాంతంలో నివసిస్తున్న ప్రజలు300 మైళ్లు దక్షిణంగా కదలిపోయారని ఛాందోగ్యోపనిషత్తు తెలియజేస్తున్నది. ఐతరేయ బ్రాహ్మణంలో ఆంధ్రులు, వింధ్యకు దక్షిణ ప్రాంతంలో, పుండ్రపులింద శబర మూతిబులతో కలిసి జీవిస్తున్నట్లు వర్ణించబడ్డారు. ఛాందోగ్యోపనిషత్తు, ఐతరేయ బ్రాహ్మణములు క్రీ.పూ.1000 ప్రాంతంలో రచింపబడ్డాయి.

ఆంధ్రుల మహాప్రస్థానం ఒక రోజున ప్రారంభం కాలేదు ఒక్క రోజున ముగియలేదు. కొన్ని వందల సంవత్సరాలపాటు, గుంపులు గుంపులుగా, ప్రజలు ఒక ప్రాంతం నుండి మరొక ప్రాంతానికి కదలి పోతూనే వున్నారు. కొన్ని గణాలు ముందుగా తరలిపోగా, మరికొన్ని గణాలు పాత భూములను వదలలేక తారట్లాడుతుండేవి. క్రీ.పూ. 700 నాటికి కూడా కొన్ని ఆంధ్ర గణాలు యమునానదీ తీరంలో సాల్వీదేశంలో ఉండేవి, ఆపస్తంబ ఋషి గాథ ఆ విషయం తెలియజేస్తున్నది. ఆపస్తంబ గృహ్య సూత్రాలు ఆంధ్ర బ్రాహ్మణులలో నేటికీ వ్యాప్తిలో ఉన్నాయి ఒక్కొక్క గణానికి ఒక్కొక్క ఋషి ఆచార్యుడుగా ఉండేవాడు. ఆపస్తంబుడు అట్టి ఆచార్యులలో ఒకడు. ఈ ఋషి తన సూత్రాలను యమునా తీరంలో సాల్వీదేశంలలో ఉండగా రచించాడు. ఆపస్తంబుని నిర్యాణానంతరం, అతని సూత్రాలను పాటిస్తున్న ఆంధ్ర గణాలు వింధ్య పర్వతాలకు దాటి దక్షిణానికి వచ్చి మిగతా ఆంధ్ర గణాలతో కలిసి పోయినవి.

దక్షిణ దేశానికి తరలి వచ్చిన ఆంధ్రులలో కొందరు, వింధ్య పర్వతాలకు దక్షిణాన, అనగా నేటి హైద్రాబాద్ రాష్ట్రపు ఉత్తర సరిహద్దులో స్థిరపడగా, మరికొందరు తూర్పు కనుమల వెంబడి క్రిందికి దిగి, ఒరిస్సా మీదుగా కళింగదేశం చేరుకున్నారు. సెరివణిజ జాతక కథ ఆంధ్రులు తేల్ నదీ తీరాన అంధకపురం నిర్మించినట్లు వర్ణించింది.

5వ అధ్యాయం

ఇక్ష్వాకు రాజులు - నాగార్జునకొండ

శాతవాహన రాజ్య పతనానంతరం చిన్న రాజ్యాలు వేర్వేరు ప్రాంతాలలో తల ఎత్తినవి. మహారాష్ట్ర ప్రాంతం అభీరుల పరిపాలన క్రిందకు, కర్ణాటక ప్రాంతం చూటుకుల, శాతకర్ణుల ఆధిపత్యం క్రిందకు వెళ్ళినది. ఆంధ్ర ప్రాంతంలో ఇక్ష్యాకు రాజులు తలఎత్తి, నాగార్జునకొండ వద్ద వున్న విజయపురి రాజధానిగా 50 ఏండ్లు పరిపాలించారు.

శాక్య వంశస్థుడైన గౌతమబుద్ధుడు ఇక్ష్వాకు వంశస్థుడు. శ్రీరాముడు ఇక్ష్వాకురాజు. విజయపురిని పరిపాలించిన ఇక్ష్వాకురాజులు తాము శ్రీరామచంద్రునికి, గౌతమ బుద్ధునికి వారసులమని చెప్పుకున్నారు.

వాసిష్ఠీపుత్ర చాంతమూలుడు ఇక్ష్వాకు రాజులలో ప్రథముడు. ఇతని కుమారుడు మాఠరీపుత్ర వీర పురుషదత్తుడు. మనుమడు బాహుబలక్షాంతిమూలుడు – మొత్తం ముగ్గురు రాజులు యీ వంశంలో పరిపాలించారు.

ఇక్ష్వాకురాజులు శాతవాహనుల మతసామరస్య సాంప్రదాయాన్ని అనుకరించారు. వివాహ సంబంధాల ద్వారా రాజ్యాన్ని దృఢతరం చేసుకున్నారు.

వాసిష్ఠీపుత్ర చాంతమూలుడు, అశ్వమేధ, వాజపేయాది యాగాలను చేశాడు. ఉజ్జయినిలోని మహాసేనుని భక్తుడు. అతని చెల్లెలు శాంతిశ్రీ బౌద్ధమతాభిమాని. నాగార్జునకొండ వద్దనున్న మహాచైత్యాన్ని ఈమె నిర్మించింది.

క్షత్రియుడైన చాంతమూలుడు, బ్రాహ్మణ స్త్రీయైన మాఠరీదేవిని వివాహమాడాడు. తన కుమారుడైన వీరపురుషదత్తునికి ఉజ్జయిని పాలకుడైన శకరాజు రుద్రసేనుని కుమార్తెను వివాహం చేశాడు. తన చెల్లెలు శాంతిశ్రీని పాకనాటి పాలకునికి, కుమార్తె అయిన అడవి శాంతిశ్రీని ధనక రాష్ట్రపాలకునికి, మరొక కుమార్తెయైన కొడబలిశ్రీని కర్ణాటక ప్రాంతంలోని వనవాసి అధిపతికి ఇచ్చి వివాహాలు చేశాడు. మత కుల భేదాలను పక్కకు నెట్టి సామంతులతో వివాహ సంబంధాలు చేసి చాంతమూలరాజు రాజ్యభద్రతను కాపాడాడు. ఇక్ష్వాకులు తెలంగాణాతోపాటు యావదాంధ్ర దేశాన్ని పరిపాలించారు.

మొదటి రాజైన వాసిష్ఠీపుత్ర చాంతమూలుడు కడపటి శాతవాహన రాజులవద్ద సామంత రాజుగానో, సేనా నాయకుడుగానో ఉండి రాజ్యాధికారం స్వీకరించి వుంటాడు. భుజబలశక్తితో రాజ్యాన్ని నలుమూలలా విస్తరింపజేసి, విజయ సూచకంగా అశ్వమేధయాగం చేశాడు. ఇతని కుమారుడు మాఠరీపుత్ర వీరపురుషదత్తుడు నాగార్జునకొండలో చెక్కించిన ఒక శాసనం ఇలా వుంది :

"కోట్లకొలది బంగారు నాణెములను, వేలకొలది ఆవులను వాసిష్ఠీపుత్ర చాంతమూలుడు దానం చేశాడు. లక్ష నాగళ్ళతో భూమిని సాగులోకి తెచ్చాడు. ఉజ్జయినీ నగరంలోని మహాసేనుని పూజించాడు."

శాంతిశ్రీ శాసనాలు

రెండవ రాజైన మాఠరీపుత్ర వీర పురుషదత్తుడు, అతని భార్యలు, మేనత్త నాగార్జున కొండపైన అనేక శాసనాలు చెక్కించారు. మేనత్త శాంతిశ్రీ చెక్కించిన ఒక శాసనంలో ఇలా వుంది.

"బ్రాహ్మణులు, శ్రమణకులు, నిరాధారులైన పేద ప్రజల పట్ల కనికరించి శాంతిశ్రీ విస్తారంగా దానాలు చేసింది. ఆమె వితరణశీల. కుటుంబంలో సభ్యులయెడ ఎంతో ప్రేమగలది. పుట్టినింటివారికి, మెట్టినింటివారికి క్షేమం కలుగవలెనని కోరేది. బౌద్ధ భిక్షువులకు ఒక ఆరామం కట్టించింది."

మరో శాసనంలో ఇలా ఉంది :

"తన అల్లుడైన మాఠరీపుత్ర విరూపాక్ష దత్తుడు దిగ్విజయ యాత్రలో విజయవంతుడు అయ్యేందుకు, తన మోక్షసాధనకు మరొక ఆరామాన్ని కట్టించింది."

ఈ ఆరామాలన్నిటినీ భదంతాచార్యులు నిర్మించాడు. శిల్పుల పేర్లు ప్రాచీన శిల్పాలలో లిఖించడం అరుదు. నాగార్జునకొండ శిల్పాలలో మాత్రం ఇందుకు విరుద్ధంగా శిల్పుల పేర్లు కనబడుతున్నాయి.

రాజకుటుంబానికి చెందినవారు మాత్రమేగాక, సామాన్య స్త్రీలు కూడా విశేషంగా దానాలు చేసి శాసనాలు చేకూర్చేవారు. రాజువద్ద కోశాధికారిగా ఉన్న బోధిశర్మ మేనకోడలు బోధిశ్రీ బౌద్ధధర్మాన్ని స్వీకరించిన ఉపాసిక. ఈమె వివిధ దేశాల నుండి నాగార్జునకొండకు వచ్చే బౌద్ధభిక్షువుల కొరకు ఆరామాలను నిర్మించింది. తామ్రవర్ణ (సింహళ దేశం) కాస్మీర (కాశ్మీర దేశం), గాంధార, చీనా (చైనా), తొసలి, అపరాంతం, వంగ, వనవాస, యవన, తమిళ దేశాల నుండి వచ్చే బౌద్ధభిక్షువుల సౌకర్యార్థం ప్రత్యేక ఆరామాలను కట్టించింది. చైనా, సింహళం కాశ్మీర దేశాల నుండి బౌద్ధభిక్షువులు నాగార్జున కొండకు వచ్చేవారు. 'మహా వంశ'మను బౌద్ధ గ్రంథంలో ఇలా వర్ణించబడ్డది :

7వ అధ్యాయం

ఆంధ్రభాష పరిణామం

ఆంధ్ర అను పదం మొదట్లో ఒక తెగ ప్రజల పేరుగా ఉండేది. తర్వాత ఈ తెగ ప్రజలు సంచరించిన ప్రాంతంలోని నదులకు, కొండలకు ఆ పేరు సంక్రమించి, క్రమంగా వారు స్థిరపడిన దేశానికి ఆంధ్రదేశము అనుపేరు వచ్చింది. బొంబాయి వద్ద ఆంధ్ర లోయ అని పిలువబడే కొండ లోయ ఉంది. మహారాష్ట్ర దేశంలో ఆంద్రి అనే ఒక చిన్న నది ఉంది. అదేవిధంగా తుంగభద్రా నదికి గల ఉపనదులలో ఒక దాని పేరు హంద్రి. క్రీ.శ. 220 ప్రాంతంలో బళ్ళారి జిల్లాలో చెక్కబడిన పల్లవ రాజుల శాసనంలో మొట్టమొదటిసారిగా ఆంధ్రపథము అను పద ప్రయోగ మున్నది.

ఈ పరిణామం జరిగిన మరికొంత కాలానికి ఆంధ్రులు మాట్లాడే భాషకు కూడా ఆంధ్ర భాష అను పేరు స్థిరపడ్డది.

వివిధ తెగల సమ్మేళనము జరుగుతున్న రోజులలో, ఒక్కొక్క తెగ ప్రజలు ఒక్కొక్క భాష మాట్లాడుతూ ఉండేవారు. ఆంధ్రదేశంలో అనాదిగా నివసిస్తున్న ద్రావిడ, యక్ష, నాగ ప్రజలు తెనుగు లేక తెలుగు భాషను మాట్లాడేవారు. ఉత్తర హిందూస్థానము నుండి దిగివచ్చిన ఆంధ్ర ప్రజల వ్యవహార భాష దేశి.

తెనుగు ద్రావిడభాషా కుటుంబానికి చెందినది. తమిళ, కన్నడ, తుళు భాషలతో దీనికి సామీప్యం ఉన్నది. ఒక భాషలోని మూలపదజాలము, నిత్య వ్యవహారములలో అత్యవసరముగా వాడుకునే క్రియా రూపము (ధాతువు)లు, వాక్య రచనా పద్ధతి తదితర వ్యాకరణ విశేషములను బట్టి ఆ భాషా స్వరూపం నిర్ణయించబడుతుంది. ఈనాటికి తెనుగు భాషలో మూల పదజాల మంతా అచ్చ తెనుగులోనే ఉన్నది. అమ్మ, అక్క, చెట్టు, పుట్ట, నీరు, పాము, తేలు, గాలి ఇత్యాది అశేష పదజాలము ప్రాచీన మానవుడు మాట్లాడ నేర్చినపుడు ప్రారంభమై అభివృద్ధి చెందిన పద సంపద. తిను, కొట్టు, తిట్టు, నడు, కూర్చో, వెళ్ళు, రా – ఇత్యాది ధాతువులు కూడా ప్రాచీనమైనవి. పైన చెప్పిన పదజాలానికి దగ్గర సంబంధమున్న మాటలే తమిళ, కన్నడ భాషలలో ఉన్నవి.

తెనుగు		తమిళము		కన్నడము
తల	–	తలై	–	తలె
నెల	–	నిల	–	నిలా
పులి	–	పులి	–	పులి, హులి
ఊరు	–	ఊర్	–	ఊర్
మగవాడు	–	మగన్	–	మగన్
ఉప్పు	–	ఉప్పు	–	ఉప్పు
పప్పు	–	పరుప్పు	–	పపు
పట్టి	–	పఱ్ఱు	–	పడె (పట్టుకొనుట)
ఎక్కు	–	ఏఱు	–	ఏఱు (ఎక్కుట)

తెలుగు వాక్య నిర్మాణములో కర్త, కర్మ, క్రియ – వరుసగా ఉంటాయి. ఇతర ద్రావిడ భాషలలోను అంతే. కాని సంస్కృతములో ఈ నియమము లేదు. విభక్తి ప్రత్యయములు భాష ప్రాచీనతకు, అభివృద్ధికీ చిహ్నం. తెనుగు భాషకు – డు, ము, వు,లు మొదలైన విభక్తి ప్రత్యయాలు, సంస్కృతంకంటె భిన్నమైనవి, అనాదిగా వాడుకలో ఉన్నవి. పై కారణాల వల్ల తెనుగు భాష ద్రావిడభాషా కుటుంబానికి చెందినదని భాషా శాస్త్రజ్ఞులు ఏక కంఠంతో వచిస్తున్నారు.

శాతవాహన రాజుల శాసన భాష ప్రాకృతం. అది నాటి రాజ భాష. శాతవాహనుల తర్వాత పరిపాలించిన ఇక్ష్వాకుల శాసనాలలో మొట్టమొదటగా తెలుగు మాటలు కనబడుతున్నవి. నాగార్జున కొండ వద్ద క్రీ.శ. 250 ప్రాంతంలో చెక్కబడిన ఇక్ష్వాకు రాజుల శాసనాలలో, 'నాగంన', 'వీరంన' మొదలైన మాటలేగాక, మహాతలవర అను మరొక మాట కూడా ఉన్నది.

మహాతలవరలో, తలవర అనునది తెనుగు మాట. తలారి లేక తలవర అంటే గ్రామాధికారి. తమిళంలో తలైవార్ అంటే పెద్ద అధిపతి – అని అర్థము. ఈ అచ్చ తెనుగు మాటకు మహా అను ఒక సంస్కృత విశేషణము చేర్చబడింది. ప్రజలు మాట్లాడే తెనుగు భాషలోని మాటలు, కొన్ని యథాతథంగానూ, కొన్ని సంస్కృతీకరించబడి శాసనాలలో ప్రవేశించినవి. ఆనాటి ఆంధ్ర ప్రజలు తెనుగు భాష మాట్లాడేవారు. సంస్కృతజన్యమైన ప్రాకృతం రాజభాష మాత్రమే.

క్రీ.శ. నాల్గవ శతాబ్దిలో పల్లవరాజు శివస్కందవర్మ చెక్కించిన ప్రాకృత శాసనంలోని భాష చూడండి :

10 వ అధ్యాయం

ఆంధ్ర మహాభారతము

ఆంధ్రులు విశిష్ట లక్షణాలు గల జాతిగా చాళుక్య రాజుల పరిపాలనాకాలంలో రూపొందసాగారు. ఐక్య జాతీయ భావాన్ని పెంపొందింప జేయుటలో భాష ప్రధాన పాత్ర వహిస్తున్నది. క్రీ.శ. 600 – 700 సంవత్సరాల వరకు తెలుగు, కన్నడ భాషల లిపి ఒకే విధంగా ఉండేది. నాటితో ఈ సంబంధం తెగిపోయింది. తెలుగు అక్షరాలు గుండ్రటి స్వరూపాన్ని స్వీకరించాయి. దీనినే వేంగీ చాళుక్య లిపి అనేవారు. కన్నడ, తెలుగు లిపులను పరిశీలిస్తే ఒక విషయం బోధపడగలదు. కన్నడ భాషలో ఇప్పటికీ గీతాలు జాస్తి, తెలుగులో అవి లేవు.

మరొక విశేషం కూడా వుంది. క్రీ.శ. 930 సంవత్సర ప్రాంతంలో పరిపాలించిన రెండవ యుద్ధమల్లుడు బెజవాడలో ఒక శాసనం చెక్కించాడు. నేటి తెలుగు భాషలో నశించిన "ఱ" అను అక్షరము అందులో వుంది. ద్రవిడ కజగం అను మాటలో "జ" అను అక్షరాన్ని తమిళ ప్రజలు ఎలా ఉచ్చరిస్తారో, అలాటి ఉచ్చారణే యుద్ధమల్లునికి పూర్వం కూడా అనేక శాసనములలో వుంది. తరువాత ఈ అక్షరం పూర్తిగా నశించింది. ఈ ఉదాహరణ వల్ల రెండు విషయాలు స్పష్టమౌతున్నాయి.

1. తమిళ, తెలుగు భాషలు ఒకే కూటమి నుండి ఆవిర్భవించినవి.

2. కాలక్రమేణ తెలుగు భాష పరిణామం చెంది కొన్ని అక్షరాలను పూర్తిగా వదలివేసి, సంస్కృత పద భూయిష్ఠంగా మారసాగింది. నన్నయభట్టు రచించిన భారతంలో సగం తెలుగు, సగం సంస్కృతం నుండి పుట్టిన తత్సమ పదాలు ఉన్నవి.

తెలుగు కవిత్వానికి చాళుక్య రాజు లిచ్చిన ప్రోత్సాహాన్ని నన్నెచోడ కవి కుమారసంభవ కావ్య ప్రారంభంలో ఇలా ప్రస్తావించాడు :

కం. మును మార్గ కవిత లోకం
బున వెలయగ దేశి కవిత బుట్టించి తెనుం
గున నిలిపి రంధ్ర విషయమున
జన సత్యాశ్రయుని తొట్టి చాళుక్య నృపుల్ .

నన్నెచోడుడు నన్నయభట్టు తరువాతివాడు. అంతకు పూర్వం రాజులందరూ, సంస్కృత కవిత్వాన్ని మాత్రమే ప్రోత్సహించగా, చాళుక్య రాజులు మాత్రం తెలుగు కవిత్వాన్ని (దేశి కవిత) ప్రోత్సహించిన విషయం పై పద్యం వివరిస్తున్నది.

ఈ పరిణామం తెలుగుభాషలో మాత్రమే గాక కన్నడ భాషలో కూడా అదే కాలంలో ప్రారంభమైనది. క్రీ.శ. 900 సంవత్సరం నాటికే కన్నడ భాషలో జైన మతస్థుడైన పంప మహాభారతాన్ని సంగ్రహ రూపంలో వ్రాశాడు. సంస్కృత ఛందస్సులలో లేని అనేక రూపాలను స్వతంత్రించి అందులో ప్రవేశపెట్టాడు.

ఆంధ్ర మహాభారత రచనకు ఇది కూడా కొంత ప్రోత్సాహమిచ్చింది.

సీస, కంద, గీత పద్యాలకు మాతృకలు కన్నడంలో ఉన్నాయి. వేములవాడ చాళుక్యులు కన్నడాన్ని అభిమానించారు. అక్కడ కన్నడ శాసనాలు లభించాయి. కాని అది తెలుగుదేశం. అక్కడి నుండి సీస, గీత, కంద పద్యాలు తెలుగుతనం సంతరించుకొని, కృష్ణా, గోదావరీ తీరం చేరుకున్నాయి.

మహాభారత యుద్ధంలో అర్జునునికి కృష్ణుడు సహాయపడ్డట్లు, భారత గ్రంథ రచనలో తనకు నారాయణభట్టు సహాయపడ్డాడని నన్నయభట్టే అన్నాడు. ఆ మాట పూర్తి అంతరార్థం ఇది.

పాత సంప్రదాయాన్ని కొంత వెనుకకు నెట్టి తెలుగులో కావ్య రచన చేయడానికి నన్నయభట్టు సాహసించటానికి గల కారణాలను తెలుసుకోవాలంటే నాటి సామాజిక జీవితాన్ని కొంత పరిశీలించాలి.

సామాజిక జీవనం

ప్రారంభం నుండి, కన్నడ – తెలుగు దేశాల మధ్య, తమిళ – తెలుగు దేశాల మధ్య సన్నిహిత సంబంధం ఉంది. కన్నడ ప్రజలనేకులు వచ్చి ఆంధ్రదేశంలో స్థిరపడ్డారు. యుద్ధాలు ఘోరంగా జరుగుతున్న సమయంలో కూడా అనేక కుటుంబాలు ఒక ప్రాంతం నుండి మరొక ప్రాంతానికి తరలిపోవటం ఉండేది. చాళుక్యులు చివరి దశలో చోళ – చాళుక్య రాజుల మైత్రి ఫలితంగా అనేక తమిళ కుటుంబాలు ఆంధ్ర దేశంలో స్థిరపడ్డాయి. రాజోద్యోగులు, సేనాపతులు, బ్రాహ్మణులు ఈ విధంగా వలస వచ్చారు. పేరూరు ద్రావిడులు, పుదూరు ద్రావిడులు దక్షిణదేశము నుండి వచ్చి స్థిరపడ్డవారే. చాళుక్యుల కాలంలో రాజోద్యోగులుగా వచ్చి స్థిరపడ్డ అనేక రైతు కుటుంబాలు నేటికీ విశాఖ జిల్లాలో ఉన్నాయి. చోళదేశం నుండి వచ్చిన 536 బ్రాహ్మణ కుటుంబాలకు పిఠాపురంవద్ద "వీరచోడ చతుర్వేది మంగళం" అనే ఒక అగ్రహారాన్ని కులోత్తుంగ చోళుడు నిర్మించాడు. కన్నడ

11 వ అధ్యాయం

తెలుగు చోడులు - పల్నాటి యుద్ధం

వేంగీ చాళుక్య రాజ్య పరిపాలన క్రీ.శ. 1100 తో అంతమైంది. పిమ్మట ఒక శతాబ్దానికి పైగా చోడ వంశస్థులైన స్థానిక ప్రభువులు తెలుగు దేశాన్ని పరిపాలించారు. వెలనాటిని పరిపాలించిన వారిని వెలనాటి చోడులని, తదితరులను తెలుగు చోడులని చరిత్రకారులు వ్యవహరిస్తున్నారు.

తాము చతుర్థ వంశస్తులమని, దుర్జయ కులోద్భవులమని వెలనాటి చోడులు చెప్పుకున్నారు. మిగతా తెలుగు చోడులు తాము సూర్యవంశజులమని, కరికాలచోళుని వంశస్థులమని చెప్పుకున్నారు. కాని వాస్తవానికి అందరూ ఒకే కుదురునుండి ప్రారంభమైన చతుర్థ వంశస్థులే తప్ప వేరు కారు. వీరందరికీ కాలక్రమేణా తెలగాలు లేక కాపులు అను పేరు స్థిరమైంది.

చోళుల మొదటి నివాస స్థలము రాయలసీమ. అచ్చటి నుండి తెలంగాణాకు, పిమ్మట సర్కారు జిల్లాలకు వీరు విస్తరించారు. తమ జన్మభూమి ఐన రాయలసీమతో చాలా కాలంగా సంబంధాలు తెగిపోయి నందువల్ల, వెలనాటి చోడులు కరికాల చోళుని స్మరించక, తమ వంశంలో మరొక వీరుడైన దుర్జయుని తమ వంశకర్తగా పేర్కొన్నారు. అంతకు మించి వెలనాటి చోడులకు, తెలుగు చోడులకు తేడా లేదు. వెలనాటికి షట్సహస్ర దేశమని కూడా పేరు ఉంది. ఈ ప్రాంతంలో నివసించిన నియోగులు ఆర్వేల నియోగులైనారు.

కృష్ణా–పెన్నా నదుల మధ్య ప్రాంతం వెలనాడు. దీని రాజధాని గుంటూరు జిల్లా రేపల్లె తాలూకాలోని చందవోలు. ఈ గ్రామానికి ఆనాడు ధనదుపురం అని పేరు ఉండేది. దేవాలయాలతోను, మేడలతోను, వస్తు సమృద్ధములైన విపణి వీధులతోను, ఆ నగరం కుబేరుని రాజధాని వలె ఉండేదని మంచన తన 'కేయూరబాహు చరిత్ర'లో వర్ణించాడు.

వెలనాటి చోడుల మూలపురుషుడు మల్లవర్మ. ఇతను త్రిలోచన పల్లవునివద్ద సామంతుడుగా ఉండేవాడు. క్రీ.శ. 1076–1408 మధ్య పరిపాలించిన మొదటి

గొంకరాజు, కంచి పరిపాలకుడైన కులోత్తుంగ చోళుని కిష్టుడు, సామంతుడు. గొంకరాజు కొడుకు మొదటి వెలనాటి చోళుడు క్రీ.శ. 1118 ప్రాంతంలో, కంచి ఆధిపత్యాన్ని తోసివేసి స్వతంత్రుడైనాడు.

వెంటనే కళ్యాణి పాలకులైన పశ్చిమ చాళుక్యులు ఆంధ్రదేశంపై దండెత్తి వచ్చారు. వెలనాటి చోడుడు ఈ దండయాత్రకు తట్టుకోలేక ఓడిపోయినాడు. 1135 వరకు, 17 సంవత్సరాలు, ఆంధ్రదేశం కన్నడ సామ్రాజ్యంలో భాగమైంది. ఈ కాలంలో పలువురు కన్నడ ఉద్యోగులు, సేనానులు, ఆంధ్రదేశంలో స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకున్నారు.

వెలనాటి చోడుని కుమారుడైన రెండవ గొంకరాజు, 1132 లో అధికారానికి వచ్చి, తెలుగుదేశంలోని చిన్న రాజ్యాలన్నిటినీ ఏకంచేసి 1135 లో గోదావరీ తీరంలో కన్నడులను ఘోరయుద్ధంలో ఓడించి, తెలుగుదేశ స్వాతంత్ర్యాన్ని పునరుద్ధరించి తెలుగు చోడులు సార్థక నామధేయులైనారు.

రెండవ గొంకరాజు అనంతరం, రెండవ వెలనాటి చోడుడు అధికారంలోకి వచ్చాడు. కన్నడరాజులు చేసిన మరొక దండయాత్రను ఇతడు ఓడించాడు. ఇతను మతసామరస్య ధోరణి కలవాడు, కనుకనే వీరశైవ మతాచార్యుడైన మల్లికార్జున పండితారాధ్యుని ఆగ్రహానికి గురైనాడు.

ఇతని అనంతరం వెలనాటి చోడులు తమ రాజ్యాన్ని పోగొట్టుకున్నారు. ఈ వంశస్థుడైన పృథ్వీశ్వరరాజు, క్రీ.శ. 1187 ప్రాంతంలో పిఠాపుర ప్రాంతాన్ని పరిపాలించి, నెల్లూరు చోడరాజులతో జరిగిన యుద్ధంలో క్రీ.శ. 1206 లో మరణించాడు. అంతట ఈ వంశం అంతమైంది.

నెల్లూరు చోడులు

నెల్లూరును పరిపాలించిన చోడ వంశానికి మూలపురుషుడు చోళ బిజ్జన. ఆ పిమ్మట తిక్కభూపతి. కడప, చిత్తూరు, చెంగల్పట్టు జిల్లాలను జయించి, కాంచీపుర చోళుల కిష్టుడై, పశ్చిమ చాళుక్యులతో పోరాడి రాజేంద్ర చోళుని కాంచీపురం సిహాసనంపై అధిష్టింప చేశాడు. చోళ స్థాపనాచార్య బిరుదు వహించాడు. ఇతని కాలం క్రీ.శ. 1252.

తిక్కరాజు కుమారుడు మనుమసిద్ధి. ఇతని ఆస్థానంలోనే కవిబ్రహ్మ తిక్కన మంత్రిగా ఉండేవాడు. ప్రారంభంలోనే మనుమసిద్ధి దాయాదులు అక్కన్న, బయ్యనలు అతన్ని పదభ్రష్టుని చేశారు. కాకతీయ గణపతిదేవుని సహాయంతో మనుమసిద్ధి తిరిగి రాజ్యం సంపాదించాడు.

మనుమసిద్ధికి, కాటమరాజుకు పశువుల పుల్లరి విషయంలో తగాదా వచ్చింది. కాటమరాజు గొల్లలకు అధిపతి. పంచలింగాల వద్ద ఇరు సైన్యాలకు ఘోర యుద్ధం

16 వ అధ్యాయం

ఆర్థిక జీవితం

14 వ శతాబ్దంలో నివసించిన ఆంధ్ర ప్రజల ఆర్థిక జీవితం తెలుసుకోటానికి నాటి శాసనాలు, గ్రంథాలు, తదితర చారిత్రక సామగ్రి మనకుపయోగిస్తాయి.

ప్రజల ముఖ్య జీవనాధారం వ్యవసాయం. అడవులను నరికి, భూమిని సాగులోకి తేవటం, చెరువులు, కాలువలు త్రవ్వించి, నీటి పారుదల సౌకర్యాలు కలిగించటం రాజుల ప్రథమ కర్తవ్యంగా వుండేది. 14 వ శతాబ్దంలో కోస్తా ప్రాంతాన్ని పరిపాలించిన రెడ్డిరాజులు ఈ విషయంలో విస్తారంగా కృషి చేశారు. అయినప్పటికి, సాగుచేయబడే భూమితో పోల్చి చూస్తే అడవులు, గుట్టలు విస్తారంగా వుండేవని నాటి గ్రంథాల ద్వారా తెలుస్తోంది.

నేడు సస్యశ్యామలమైన కోనసీమ ప్రాంతంలోని ముమ్మడివరం చుట్టూ ఆనాడు దట్టమైన అరణ్యాలు ఉండేవి. రామచంద్రాపురం తాలూకాలో ప్రవహించే గోదావరి ఉపనది తుల్యభాగకు రెండువేపులామారేడు చెట్లతో నిండిన అడవులు ఉండేవి.

గోదావరి తీరమే ఇలా ఉండగా ఇతర ప్రాంతాల విషయమై చెప్పనక్కరలేదు. పల్నాటి సీమను వర్ణిస్తూ శ్రీనాథుడు ఇలా అన్నాడు :

అ॥ చిన్న చిన్న రాళ్ళు చిల్లరదేవుళ్ళు
నాగులేటి నీళ్ళు నాపరాళ్ళు
సజ్జ జొన్న కూళ్ళు సర్పంబులును దేళ్ళు
పల్ల నాటిసీమ పల్లెటూళ్ళు

మెట్టపొలం లేక వెలిపొలము, మాగాణీ లేక నీరునేల, తోట భూమి అని భూసారాన్ని బట్టి, నీటి సౌకర్యాలను బట్టి భూమి మూడు రకాలుగా విభజింపబడి ఉండేది. కొలతలకు 'గడ' ఆనే ఒక ప్రమాణం వాడబడేది. ఈ గడ ఒక్కొక్క ప్రాంతానికి ఒక్కక్క రకంగా ఉండేది. నాలుగువైపుల 'గడ' పొడవుగల చతురస్రము కుంట. ఈ పేరు ఇప్పటికీ వాడుకలో ఉన్నది. రెండున్నర కుంటలు ఒక ఎకరంగా నేడు లెక్క కడుతున్నాము. క్షేత్రగణితంలో కుంట ఇలా వర్ణించబడింది.

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Andhrula+Samkshipta+Charitra

* * *